

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ-CULTURALĂ
ORGAN OFICIAL AL EPĂRHIEI ORTODOXE ROMĂNE A ARADULUI

APARE DUMINECA
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. EMINESCU 18

DIRECTOR:
Icon. Stavr. Dr. GH. CIUHĂNDU

ABONAMENTE:
Pentru 1 an . . . lei 300
Pentru 6 luni . . . lei 150

Nr. 4218/1938.

ANDREI,

din mila lui Dumnezeu, dreptcredinciosul Episcop al Aradului, Ienopolei și Hălmașului, precum și al părților din Banatul Timișan.

Prea Cucernicilor și Onoraților deputați ai Adunării Noastre Eparhiale, dar și milă dela Dumnezeu Tatăl și Domnul nostru Iisus Hristos, iar dela Smerenia Noastră arhierască binecuvântare.

În temeiul Art. 9 din Lege și Art. 134 din Statutul pentru organizarea Bisericii ort. române și în conformitate cu Decretul Lege Nr. 1169 publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 63 din 17 Martie a. c., prin care alegerile membrilor Adunării eparhiale s’au amânat prelungindu-se mandatul acestor corporațiuni până la noi dispozițiuni, convocăm Adunarea Eparhială a Aradului, în sesiune ordinară, pe *Duminecă, în 22 Maiu a. c., la ora 9 dimineața*, când se va oficia sf. slujbă în Catedrala Episcopiei, după care va urma deschiderea Adunării, în sala festivă a Academiei teologice.

Dat în Arad la 5 Maiu 1938.

† **ANDREI**
Episcopul Aradului.

NOTĂ: 1) Potrivit concluzului Nr. 44 al Adunării Eparhiale din 1901, aducem la cunoștința P. T. deputați, că nici un concediu nu se acordă, fără de cuvenita motivare. Absențele nemotivate vor atrage după sine aplicarea dispozițiunilor din §-ul 59 al Regulamentului afacerilor interne.

2) Este de dorit că membrii Adunării Eparhiale să vină pregătiți pentru împărtășire, și să primească în corpore sf. taină.

Congresul profesorilor secundari din țară

— Cuvântul P. Sf. Sale Nicolae Colan —

La 28 luna trecută s’a deschis în Brașov, în sala liceului confesional „A. Șaguna”, congresul general anual al profesorilor din România, sub președinția de onoare a P. Sf. Sale episcopul Nicolae al Clujului — El însuși fiind elev al aceluși liceu — azi Ministru al Educației naționale și al Cultelor și Artelor.

În afară de personalitatea și calitatea președintelui „de onoare” al congresului, noi remarcăm acest congres dintr’un interes cu totul real și arzător. Și acesta este: necesitatea reorganizării învățământului pe toată linia (La învățământul primar s’a început deja o seamă de corective, cu gând de instaurarea unei ade-

vărate ordini, în administrația Școlii și’n îndrumarea ei educativă nouă și sănătoasă).

Indicațiile — punctele de orientare — în reforma învățământului secundar le-a dat noul ministru al Educației naționale, cu tăria întreită: a pedagogului, a omului de cultură și a preotului.

Îi dorim P. Sf. Sale, pentru binele Țării și Neamului, să-și vadă gândurile deplin realizate, garantându-li-se și o durabilitate (în ciuda vântoaselor legislative și administrative de până aci, care mai mult au tulburat, decât zidit învățământul românesc).

In cele ce urmează dăm o parte din cuvântarea P. Sf. Sale.

Două sunt pricinile pentru cari nu puteam să lipsesc dela acest congres. Înăiu pentru că acesta este un congres al profesorilor și oarecum o datorie profesională mă cheamă la Brașov. A doua, că acest congres se ține la Brașov. În adevăr, chiar dacă d. președinte nu amintea amănuntul că aci mi-am făcut școala, totuși emoția mea era deplină și mă stăpâneș, încă de pe drum, iar când am intrat în această sală numai o mare discreție m'a reținut să nu am lacrimi. Pereții acestei săli sunt calzi, așa de calzi, ca și acei ai casei părintești. Portretele de pe pereți, cari reprezintă pe profesorii și pe susținătorii școlii, pe cari o parte din ei nu i am avut ca profesori, cu graiul viu, dar graiul lor de dincolo de mormânt, ne a călăuzit pașii. Sala aceasta poate da un program de învățământ și educație pentru totdeauna. Căci, dacă priviți chipul lui Iisus Hristos, el este așezat mai presus decât toate celelalte și așa trebuie să fie. Din tronul Dumnezeesc, El ne călăuzește și ne păzește.

Neamul nostru, dealungul veacurilor, a fost călăuzit prin biserica lui. Iată pentru ce chipul său trebuie să sălășluiască în sufletele noastre mai presus de orice, și să conducă destinele oricărui neam.

Apoi ați văzut aici, mai sus, acea inscripție: „*Litteris et virtuti*“, care însemnează să se facă înstrucția tineretului. Dar, cel puțin, simultan cu această înstrucție, să se facă educație, deoarece acesta este rostul școlii. *O școală care și dă silința să îngrămădească numai instrucție în sufletul copilului, aceasta nu mai e școală. Numai o școală, cu primatul educației, poate zidi suflete tari.* Este necesar să se zidească în sufletul generațiilor puterea credinței și fărâia ei, trebuincioase neamului nostru. Școala aceasta a zidit asemenea suflete și într'o parte și în alta a Carpaților, întreginându-se mereu trează conștiința neamului nostru, care a adus întregirea cea sfântă și mare. Fac acest elogiu școlii, dar să nu se creadă că am să critic școala noastră în tot ce are ea mai bun. Școala noastră a fost foarte bună până de curând, până după războiu.

Iar dacă după război școala noastră a suferit de diferite metehne, ele să găsească la toate neamurile. Dar și datoria noastră este de a le repara. Una, este *nestatornicia timpului de școală, a programului, a numărului de clase, a directorilor, a profesorilor, a manualelor*; a doua, faptul că *învățământul nostru a fost prea intelectualizat, până la sterilitate.* Dela început și până la sfârșit a fost o nestatornicie din cauza poliției. O parte din vină o au și profesorii, cari, desigur, au o scuză, că așa a fost universitatea. Despre programul școlar se va zice că așa a fost instrucția. Dar educația nu stă în program și nici în regulament, care trebuia înt. egit prin personalitatea dascălului din care trebuie să emane, oriunde și ori-când, acel *ceva* care trebuie să ajute la educația elevului. *Un dascăl care nu și găsește reazem în Dumnezeu, nu și va găsi reazem nici în lumea noastră.*

Chiar dacă am face instrucție în mijlocul unui neam necredincios, ceea ce nu e cazul, pentru că neamul nostru e un neam credincios, din care elementele străine și necredincioase sunt eliminate, *se impune o educație religioasă înainte de toate.* Mai întoideuna

profesorii, în lecțiile pe cari le fac, nu se străduiesc să închege acea unitate de colaborare, sau, mai bine zis, profesorii nu știu ce fac unii și alții, în orele de lecții și toți la un loc nu știu ce face catihetul. Ba, mai mult, în ultima vreme se face o filozofie distructivă și pentru aceasta *statul trebuie să impună o filozofie care să zidească credințele pentru educarea neamului nostru.*

Dascălul, prin felul lui de a fi, poate să fie filozof. Iată pentru ce trebuie ca profesorii să fie într'o strânsă legătură, din toate punctele de vedere. Totul se poate repara. Când am văzut programul acestui congres, m'am bucurat..

Pentru modificarea statutelor fondului de ajutor

de Pr. Florea Codreanu

președ. secției Arad din Asoc. clerului

Preoții eparhiei Arad, ca membri ai secției Arad din Asociația clerului, au înființat pe ziua de 1 Ianuarie 1934 „Fondul ajutorului preoțesc“. Scopul acestui fond este să ajute familiile preoțești în caz de moarte. Suma ajutorului după statutele în vigoare, variază, crescând an de an, dela 22000 până la 37000 Lei. Mijloacele fondului sunt taxele de fondare de câte 200 Lei, plătite la înscriere și cotizațiile lunare de câte 50 Lei, plătite vreme de 25 ani. Membrii la fond sunt toți protopopii, preoții, profesorii, învățătorii, diaconii, profesorii Academiei teologice, profesorii de religie, funcționarii Consiliului eparhial aparținători clerului din eparhie, precum și soțiile acestora. Statutele prevăd obligativitatea pentru preoți de a se în scrie membri la fond, iar pentru soții înscrierea e facultativă. Se prevăd cazurile când încetează calitatea de membru, felul cum se chivernisește acest fond și cum se pot modifica statutele.

În al doilea an de activitate fondul și a modifica statutele, dându-le redactarea în vigoare. De atunci n'au mai fost modificate. Nici nu e bine ca statutele să se schimbe des. Am dori un text care să nu mai fie schimbat niciodată. Modificările însă pot fi reclamate de împrejurări schimbate, cum ar fi spre pildă o creștere, sau o scădere bruscă a valorii banului. Tot așa se reclamă modificarea statutelor, dacă obligațiile fondului ar trece peste puterile de plată. O scurtă socoteală ne dă să înțelegem, că economia de azi ale statutelor prevede obligații prea mari în schimbul cotizațiilor plătite de membri. Din această cauză câțiva preoți n'au semnat declarația de înscriere. Au fost însă înscriși și fără declarație. Soțiile, cari nu sunt obligate să se înscrie, au rămas neînscrise tot din cauză, că prevedeau scăderea fondului și ziua când nu vor putea primi ajutorul „asigurat“.

Fără de aceste îngrijorări s'au făcut mai ales două observații. Înăi, că mai sunt și alte fonduri cu drepturi și obligații asemănătoare. A doua, că și loteria încasează sume mici și plătește câștiguri foarte mari. Răspunsul este lesne de dat. Înăi, că fondurile cu asemenea cotizații și asemenea obligații vor ajunge în asemenea stare de deficit, precum vom arăta în cele ce urmează. A doua, că asemănarea cu loteria e bună, dar și valabilă în toate consecințele. Dacă lo-

teria încasează prețul unui număr de un milion lozuri, câștiguri plătește câtorva norocoși, iar marea majoritate a lozurilor rămân o scumpă suvenir. Așa și la fondul de ajutor. Vor primi unii, iar alții nu.

S'a mai observat un al treilea lucru, anume că numărul membrilor nu scade, cotizațiile rămân aceleași. Când moare unul, îi vine altul în loc. Răspundem că aceasta este o aparență înșelătoare. Ajutoarele prevăzute de statute cresc în proporții mari și, precum se va vedea, întrec veniturile fondului. Dacă familia unui membru decedat primește, drept ajutor, o sumă mult mai mare decât fac cotizațiile și dobânzile acestora, înseamnă că s'a luat din ceea ce s'ar cuveni altor familii.

Credem, că e de înțeles, că fondul e format din totalul cotizațiilor și dobânzilor, iar obligațiile fondului sunt toate ajutoarele cuvenite familiilor la moartea membrilor. Dacă sunt suficiente cotizațiile unui membru, cu dobânzi cu tot, pentru acoperirea ajutorului, atunci și chivernisirea statutară a fondului va fi bună. Iată însă un tablou, care ne arată timpul de 25 ani, cum crește laolaltă: cotizația lunară cu dobânda de 3% și apoi de 6% și paralel, ce sumă ar fi obligat fondul să plătească drept ajutor.

Anul	Cotizațiile și dobânda de		Ajutorul Lei:
	3%	6%	
1	618	636	22600
2	1255	1311	23200
3	1913	2027	23800
4	2593	2787	24400
4	3296	3593	25000
6	4023	4448	25600
7	4776	5355	26200
8	5557	6317	26800
9	6367	7338	27400
10	7208	8420	28000
11	8082	9569	28600
12	8991	10788	29200
13	9938	12081	29800
14	10923	13452	30400
15	11950	14907	31000
16	13022	16454	31600
17	14140	18087	32200
18	15309	19824	32800
19	16530	22666	33400
20	17807	23620	34000
11	19143	25693	34600
22	20536	27880	35200
23	23002	30212	35800
24	22539	32686	36400
25	25152	35311	37000

În tabloul de mai sus n'am cuprins taxa de înscriere, fiindcă aceasta se cheltuiește cu administrarea fondului, ba nici nu ajunge. Incolo, cifrele din tablou ne arată, că ajutorul familiei ar fi asigurat numai în condițiile dacă fiecare membru ar trăi cel puțin 27 ani socotîți dela data înscrierii și dacă banii fondului ar aduce dobândă de cel puțin 6%. Decesul înainte de anul 27 dela înscriere și dobânda mai mică de 6%

înseamnă deficit pentru fond, iar pentru ceilalți membri înseamnă că nu vor avea din ce să primească ajutorul „asigurat” prin statute.

Atunci se pune întrebarea: care este mortalitatea membrilor înscriși? Luăm ca bază numărul de 579 al membrilor înscriși. Ținem seamă de vârsta lor, care este precum urmează: 42 de 25 ani, 102 de 30 ani, 63 de 35 ani, 59 de 40 ani, 58 de 45 ani, 83 de 50 ani, 70 de 55 ani, 36 de 60 ani, 37 de 65 ani, 22 de 70 ani, 5 de 75 ani și 2 de 80 ani. Orientându-ne după tabelele societăților de asigurări, am grupat membrii pe vârste de 25, 30, 35 și așa mai departe, pentru simplificare. Aceleași tabele, firește în baza datelor pe zeci și sute de ani, ne arată următoarea mortalitate la aceste vârste, în cei dintâi 15 ani: 7+8+9+10+11+12+13+14+15+16+17+18+19+20+21. Ne oprim la cei dintâi 15 ani, pentru că la această dată, cu statutele actuale, fondul nu va mai exista.

Când am afirmat aceasta într'o adunare, frații preoți au z'is, că socoteala e greșită. Realitatea dovedește, că mortalitatea arătată de tabele e bună. Astfel, dintre membrii înscriși la fondul de ajutor au decedat în acești dintâi patru ani: 3+11+16+8, de tot 38, ceea ce e mai mult decât în tabela noastră 7+8+9+10 de tot 34

În temeiul acestor date și presupunând, că toți membrii s'au înscris la aceeaș dată și că la moartea fiecăruia imediat se înscrie la fond succesorul său, starea fondului pe 15 ani, va fi aceasta:

Anul	Cotizațiile Lei	Cheltuielile Lei	Excedent Lei	Deficit Lei
1	347400	158200	189200	
2	347400	185600	351000	
3	347400	214200	484200	
4	347400	244000	587600	
5	347400	275000	660000	
6	347400	307200	700200	
7	347400	340600	707000	
8	347400	375000	679400	
9	347400	411000	615800	
10	347400	448000	515200	
11	347400	486200	376400	
12	347400	525600	198200	
13	347400	566200		20600
14	347400	608000		281200
15	347400	651000		584800

În tabela de mai sus n'am calculat nici cotizația de înscriere de câte 200 Lei, nici dobânzile pe cari le-ar aduce capitalul fondului. Despre taxa de înscriere de 200 Lei, am spus că nu poate conta, deoarece se cheltuiește cu administrarea fondului și nici nu ajunge. Dobânzile ar însemna mult dacă ar fi de 6% și dacă ar rămânea capitalul cel puțin 25 ani, fără să trebuie să plătească ajutoarele.

N'am calculat însă, că succesorii membrilor decedați și ei pot să decedeze. Ajutoarele ce s'ar plăti familiilor rămase după moartea membrilor înscriși succesiv, fac mai mult decât ar face dobânzile.

Tocmai pentru aceasta, socoteala noastră nu este pesimistă. Ea ne arată, că excedentul fondului crește în cei dintâi șapte ani. Creșterea însă e o apa-

rență și provine din diferența dintre veniturile și cheltuielile fondului. Cum însă veniturile rămân aceleași, iar cheltuielile cresc pe an ce trece, în anul al 8-lea excedentul începe să scadă, în anul al 13-lea fondul nu mai are nici un ban. Faptul că veniturile rămân aceleași, iar cheltuielile cresc, înseamnă dela început o stare deficitară. Excedentul din tabela noastră e starea teoretică a fondului la sfârșitul anilor 1—12. Realitatea o găsim comparând sporul și nu starea ce se prezintă an de an. Bilanșurile celor dintâi patru ani încheiați prezintă următoarele sporuri.

în 1934	Lei 273 815.—
1935	„ 334.268.—
1936/37	„ 143 987.—
1937/38	„ 261.450.—

Sporul mai mare din 1935 nu este real. El nu provine din scăderea cheltuielilor, ci din faptul, că în acel an s'au înscris în număr mai mare decât normalul, în urma modificării statutelor. Anume atunci s'au înscris și soțiile preoșilor în număr de 245 cu cotizații de câte 200 lei, în total 59000 lei, iar cotizațiile lunare fac pe același an dela aceleași câte 600, în total 147000. Scădeți aceste două sume din sporul anului și aveți sporul real. Rămâne constatat, că sporul nu sporește, ci scade și că fondul e deficitar și va dispărea.

Cineva dintre frații preoși a spus, că fondul nostru de ajutor este: de ajutor reciproc, cu un caracter caritativ, iar caritatea nu face multă socoteală. Erau frumoase vorbele, dar prea goale. Reciprocitatea înseamnă, că tu mă ajuți pe mine, ca eu să te ajut pe tine. Dar ce reciprocitate e între noi, dacă eu mă bucur de ajutorul tău, însă nu grăbesc să te ajut și eu pe tine? Ce caritate e aceea, care primește dar nu dă? Cum pot eu, om mai înaintat în vârstă să asigur familiei mele, pentru ziua când voi muri, un ajutor în paguba familiei tale?

Noi vrem ca acest fond să asigure tuturor membrilor săi liniștea, că familiile lor vor putea fi ajutate cu mica sumă asigurată.

În acest scop vrem să propunem modificarea statutelor. Am ales calea aceasta, ca frații preoși să studieze dinadins statutele și propunerile ce urmează. Nu vrem să facem modificarea prin surpriză, dar trebuie s'o facem.

Modificările pe care le propunem sunt de două feluri: 1) care nu influențează economia fondului și 2) care tind la evitarea deficitului și a dispariției fondului.

În cele ce urmează vom prezenta numai pe cele din categoria a doua.

a) Cotizațiile lunare să fie obligatorii pe 10 ani și nu numai pe 5 cum prevede Art. 5 lit. b. din actualele statute. În felul acesta fiecare membru ar plăti fondului, drept cotizații lunare, minimumul de 6000 Lei și nu numai 3000 Lei, ca să poată primi 25000 Lei. Suntem în al cincilea an și putem consimți la această modificare.

b) Alineatul ultim din Art. 6 al actualelor statute, care prevede restituirea cotizațiilor plătite începând cu al 6-lea an, să fie suprimat. N'am vrea să supărăm pe nimeni, dar trebuie s'o spunem: acest alineat este deadreptul imoral. El prevede că, oricând aș muri, pentru cei 3000 Lei ai mei, familia mea să primească 25000 Lei. Eu vreau să trăiesc cât mai mult, să plătesc toate cotizațiile obligatorii pe 25 ani; refuz însă să accept pentru familia mea, ceea ce se cuvine altei familii de preot. De altă parte, nici o socoteală, ori-

cât de optimistă, nu-mi permite să visez dobânzi atât de mari la fondul de ajutor, ca să-mi poată asigura acest ajutor. Nu este bancher, care să-mi facă acest hatâr. Ar trebui să fie sau scamator, sau fabricant de bani, ca să-mi facă din 3000 Lei, în 25 ani, 25000 Lei, mai ales dacă ținem seamă că ceea ce plătesc eu, dau în sume mici și că pot muri mai de vreme.

c) Introducerea unei dispoziții în statute, ca soțiile de preoși neînscrise încă (toate sunt dintre cele mai tănăre) să se poată înscrie, plătind cotizațiile dela înființarea fondului, cu o dobândă oarecare. Asemenea și a preoșilor, cari au venit sau vor veni din alte eparhii. Alineatul 2 din Art. 3 e închis ușa pentru aceste înscrieri, fără vreun rost. A da însă posibilitate să se înscrie în termen de 30 zile dela aprobarea statutelor. S'au înscris cele mai în vârstă. Dintre tănăre numai acelea, ale căror soți nu și-au luat osteneala să studieze statutele și să vadă că fondul va dispărea.

d) Capitalul fondului zace în depuneri cu 3% dobânzi. Firește, în felul acesta, dobânzile sunt prea mici. Noi propunem, ca din fond să se dea împrumut membrilor până la suma de 25000 Lei, cu o dobândă mai mare, de ex. 6%. Împrumuturile ar fi deplin asigurate prin salariile din care s'ar reținea în rate mici și prin ajutorul ce ar urma să-l primească și din care se va reținea. Cu aceste împrumuturi am avea scopul să ajutăm pe membri și cât sunt în viață.

Credem că cele de până aci cuprind tot ce am avut de gând să comunicăm fraților preoși. Ar fi de prisos orice lămurire.

Rugăm pe toți membrii fondului de ajutor să studieze și actualele statute și propunerile și lămuririle de mai sus.

Ținem să precizăm, că aceste propuneri și altele pomenite (cari însă nu schimbă economia fondului) au fost prezentate comisiei de control, vor fi prezentate și debătute în comitetul secției Arad din Asociația Clerului, apoi în adunarea secției ce se va ținea cât mai curând în acest scop.

Propunerile propuse și arătate mai sus nu remediază răul pentru totdeauna. Sporul fondului și cu acestea va scade, dar într-o măsură aproape imperceptibilă. În tot cazul, timpul deficitului propriu zis este împins foarte departe, iar cu o chivernisire bună fondul va putea fi asigurat. Pentru aceasta vom fi bucu-roși de propuneri bune și bine motivate. Se cere însă, ca **propunerile să ne fie trimise până la 31 Maiu a. c.**, spre a fi prezentate comitetului secției.

Opinie separată *)

Modul înțelept cum a rezolvit Sf. Sinod problema învățământului teologic, a fost salutat cu adâncă satisfacție de toate centrele noastre bisericesti. Un singur glas s'a auzit după soluția adoptată, care se declară împotriva ei. Este al „Asociației generale a Clerului din toată țara” — cum prind gazetele, cari rezumă *Memoriul* înaintat Sfântului Sinod și Ministerului educației naționale de către pâr. P. Partenie.

Din capul locului trebuie să facem rezervele cuvenite cu privire la caracterul acestui *Memoriu*. Când toată preoșimea din Mitropolia Transilvaniei este deplin solidară cu punctul de vedere al Sf. Sinod, când clerul din Basarab'a mărturisește

*) Reproducere din rev. eparhială „Renașterea” din Cluj. (No. 18). Pentru orientare!

aceeaș concepție bisericească, când cel din Bucovina și o bună parte a celui din vechiul Regat se mișcă pe acelaș plan general — noi întrebăm cu drept cuvânt: dacă *Memoriul* citat mai exprimă vederile „Clerului din toată țara?” El poate fi privit cel mult ca opera personală a biroului, care se crede autorizat să vorbească în numele tuturor preoților într'una din cele mai hotărâtoare probleme ale Bisericii ortodoxe. Ceea ce evident reduce mult valoarea *Memoriului* atât în fața autorităților cărora li-a fost înaintat, cât și a opiniei publice bisericești.

Cu toate acestea ne vom permite — de dragul chestiunii în discuție — să examinăm „dezideratele” cuprinse în *Memoriu*, spre a vedea din nou: dacă ele sunt în concordanță cu *interesele superioare* ale Bisericii.

Dela început p.ă. Partenie se declară categoric pentru sistemul *seminariilor* teologice, cerând nu numai menținerea celor azi în ființă, ci și generalizarea lor pentru fiecare eparhie din cuprinsul Patriarhiei române. Așadară principiar, exact la antipodul soluției adoptate de Sf. Sinod.

În ce privește organizarea însăși a acestor *Seminarii* se preconizează o serie de formule, cari tind să realizeze un tip de școală, după părerea noastră, absolut neviabil. Se cere ca toate *Seminariile* să fie conduse de o autoritate centrală, un consiliu permanent de pe lângă Sf. Sinod — compus din profesori dela facultățile teologice și seminarii. Cei dela *Academiile* teologice sunt excluși.

Acest for va numi pe profesori, anume: pe cei de științe profane după analogia profesorilor secundari, iar pe cei de științe religioase prin concurs special. Și autorul ține să adaugă aici o motivare deplasată, susținând că nu poate fi dat dreptul instituirii profesorilor în mâna *consiliilor eparhiale*, pentru incompetența lor în materie (!)

Controlul este și el tot dublu: cel religios-educativ în atribuția Chiriarhului, iar cel tehnic-didactic de competența Ministerului.

Academiile teologice din Ardeal au să treacă și ele sub conducerea forului central din București, iar *Facultățile* de teologie rămân în Universități, Sf. Sinod fiind îndrituit să cerceteze numai moralitatea candidaților și aspectul dogmatic al lucrărilor prezintate.

Pe cât vedeți, *Memoriul* bate drumuri vechi, potrivnice concepției oficiale a Bisericii. Mai mult decât atât: el nu ține seama nici de faptul nou și decisiv, că însuși **Suveranul** a proclamat apusul *Seminariilor* teologice și prefacerea lor în licee confesionale, chiar la o festivitate a Seminarului de sub direcția p.ă. *P. Partenie*.

Ar putea cineva bănuși, că numai Sfinția Sa vede just, iar **Suveranul** și Sf. Sinod sunt în rătăcire? Nu cumva este o gravă eroare să lași pregătirea *Clerului* numai pe mâna *Bisericii*, așa cum stabilise de altfel și Statutul de organizare din 1925? Întrebarea ni se pare tot atât de absurdă, ca și când am contesta adevărul biblic, că *Mântuitorul* singur și a ales și învățat *ucenicii*, fără nici un amestec al puterii civile.

De aceea regretăm, că am fost nevoiți să înregistrăm un *Memoriu*, semnat de președintele Asociației *Clerului*, care încearcă să răstoarne o *soluție oficială* a Bisericii, întemeiată pe învățătura sfintei Scripturi și pe interesele religioase ale Statului românesc.

Cazul acesta ne arată și el, că o serioasă *disciplină* de gândire și acțiune a *Clerului* nu poate fi dobândită, decât în școli teologice conduse exclusiv de Biserică.

Acest *adevăr* va triumfa în curând, prin traducerea în lege a proiectului votat de Sf. Sinod.

Coralul unison în raport cu cel armonic, în Biserică

De diacon O. Lîpovan, profesor

Nu de mult am citit un articol, publicat de un cucernic preot cunosător al muzicii corale armonice, arătând pericolul ce continuă a se introduce prin coralul armonic, cu melodii laice, în Biserica noastră. Compozitorii, introducând prin armoniile corale melodii de efect laic, cu intervale exagerate și finaluri cari lasă impresia că am fi pe scena unui teatru, îndepărtează melodiile tradiționale ale Bisericii noastre.

Muzica corală bisericească nu poate încadra melodiile armonice străine de ceea ce e bisericesc ortodox, ori cât de frumoase forme muzicale ar avea; iar credincioșii noștri, nefiind toți cunoscători de muzică în măsură mare, nu reacționează, fiindcă se lasă înșelați de armonii frumoase, fiind satisfăcuți din punct de vedere auditiv.

Mare greșală comit compozitorii atunci, când compozițiile lor liturgice sunt aglomerate cu motive din opere diferite și lipsesc cu desăvârșire motivele bisericești melodice, iar executantul sau dirijorul, fermecat de frumuseța lor, vrea să creeze surprise în detrimentul progresului muzical-bisericesc. Motivele melodiilor noastre ortodoxe sunt superioare, ca material de compoziție, fiind și pretențioase, așa că nu e ceva inferior maestrilor dacă sunt cunoscute și studiate.

Nu urmăresc a face recenzii ale liturgiilor auzite și cunoscute; dar în multe lucrări în acest gen se observă inspirații originale; iar din această cauză, în multe localități ale Eparhiei noastre, s'a ajuns că răspunsurile liturgice unisonice să fie desorientate și să dispară tradiționalele răspunsuri și cântări.

Este adevărat că, nu în toate bisericile noastre, răspunsurile liturgice sunt la fel; dar din câte a mai rămas la fel în eparhia noastră, sunt pe cale de a se pierde, în cea mai mare parte datorită corurilor pe mai multe voci și de diferiți autori, cari, uneori, sunt și de altă naționalități. Acest lucru se poate observa în comunele, unde dirijorii se lasă cucerii de frumusețea, uneori ireală chiar, a melodiilor cari sunt străine de ceea ce este bisericesc și chiar religios. *Cum obșnuit să criticăm o pictură sau o cruce, când nu sunt ortodoxe, de ce să nu observăm și melodii, cari nu sunt ortodoxe sau cel puțin nu sunt obișnuite în Biserica noastră?*

Muzică religioasă poate compune orice musician; dar Biserica, fiind păstrătoarea a tot ce am moștenit dela primele veacuri creștine, ne pretinde să lucrăm în domeniul melodiilor bisericești pe motivele glasurilor, cari sunt bogate în material de compoziție.

Nu de mult am ascultat Sf. Liturghie într'o comună vecină cu Aradul. Corul cânta liturghia pentru cor bărbătesc a lui Vorobchievici; armoniile erau aproape uitate; credincioșii cari nu făceau parte din cor, acompaniau cu voce tare corul. Inchipuți-vă, cum a sunat melodia conducătoare care făcea combinații în cele 3. voci! Liturghia era aproape de nerecunoscut. Iată, o mare greșală, care face pe credincioși să uite tradiționalele răspunsuri liturgice, *iar din rămășițele corale să se creeze involuntar molodii noi, cari nu vor avea nici o legătură cu glasurile noastre.*

E frumos să ascultăm liturghii armonice, cari au legătură trainică cu melodiile noastre. Putem asculta coruri străine de neamul nostru, fie bizantine, grecești

ori rusești-ortodoxe; dar specificul lor bisericesc și național se remarcă cu primele fraze melodice. La noi, compune fiecare din inspirații originale, abandonând motivele noastre bisericești, cari sunt înrudite cu cele populare, și în acest domeniu nu se creiază; așa, că muzica noastră corală armonică, în cea mai mare parte nu caută izvorul glasurilor noastre, ci se creiază o prăpastie între muzica bisericească unisono și cea armonică, fie chiar contrapunctică.

Coraiul unisonic este de cea mai mare importanță, deoarece dă posibilitate să cânte toți credincioșii; iar conducerea unisonică a unui cor pe o voce menține ritmul ordonat, melodia cursivă. Interpretarea având dicțiunea clară, credincioșii se vor familiariza în această disciplină. În acest fel vor putea să cânte toți, nefiind numai obligați a asculta corul armonic, care nu permite a fi deranjat din cauza formelor muzicale, cari stau la baza unui cor pe mai multe voci.

Pela anul 1514, în catedrala rom.-cat. din Roma, compozitorii au ajuns la combinații corale până la 90 voci, iar din această cauză cântarea veche creștină la dâoșii a început să dispară. Spre norocul lor, călugărul Palestrina a adunat puținele melodii ce li-au mai rămas, simplificând muzica corală la 4 voci, și prin combinații melodice a creat polifonia, dându-i blândețe religioasă, dar nicidecum nu a mai păstrat melodiile vechi bisericești. Și așa, muzica lor este creată de un autor; pe când ortodoxismul a păstrat melodiile glasurilor dela cele mai vechi organizații creștinești.

Iată importanța coralului unison, care păstrează melodiile create de spiritul creștinesc; care s'a dezvoltat natural din mediul organizațiilor creștine, așa cum le avem în cărțile noastre bisericești, cu frazele melodice, — nu create de autori specialiști, ci inspirații din ansamblul creștinesc, care avansa curentul tradițional.

Melodiile noastre ortodoxe unisonice sunt izvoare din viața socială creștinească, începând cu primele organizații, iar melodia unisonică a fost școala, care a păstrat și a radlat viața creștină, precum și în muzica populară se observă caracterul și sentimentele poporului.

Poporul românesc păstrează subiecte melodice, cari caracterizează trecutul; și acest specific etnic nu-l poate expropria nimeni, de cât atunci, când melodiile străine atacă conținutul originalității izvoarelor, în simfonia muzicală naturală. Așa și cu melodiile noastre tradiționale bisericești ortodoxe: ele vor suferi, dacă va continua ofensiva corurilor armonice, cu inspirațiile lor originale, dar străine de melodiile glasurilor noastre bisericești ortodoxe și românești.

Despre ce să predicăm?

15 Maiu. Duminica slăbănogului. În Duminicile din urmă a Postului mare am vorbit despre tăinuirea păcatelor în stânta Mărturisire și despre împărtășirea nedemnă. Astăzi avem ocazia — după ce în timpul postului, mărturisindu-ne, ne-am împăcat cu Dumnezeu în sfânta cuminecătură — să vorbim despre nefericirea recăderii în păcat. (Ioan 5¹⁴).

Păcatul în sine este cauza tuturor nefericirilor din lume. De nu ar fi cunoscut omul păcatul, n'ar cunoaște nici moartea. (Rom. 5¹²).

Răutatea păcatului se mărește încă nespun de

mult prin împrejurarea recăderii în păcat. Nicăiri nu-și arată omul, mai mult ca aci, nerușinarea și disprețul față de Dumnezeu.

Să ne gândim la nemărginita mărime a darului, pe care Dumnezeu l-a revărsat asupra noastră, când ne-a reprimat la sinul părintesc, spălându-ne murdăria sufletului, în sângele Fiului Său iubit.

O viață întreagă n'ajunge pentru a da mulțumită lui Dumnezeu pentru atâta bunătate.

Dar oare ce face creștinul care, cerând lui Dumnezeu certare și deslegare, promite solemn îndreptare și lepădare de orice păcat și apoi recade în același și în alte păcate? Oare nu lovește acesta mâna binefăcătorului său? Nu lovește el în pieptul ce l-a îmbrățișat? Nu se unește acesta iarăși cu diavolul, vrăjmașul lui Dumnezeu și al mântuirii noastre? Nu dăruiește acela — în sufletul său — tronul ridicat de Dumnezeu, pe care să stea și să stăpânească Hristos Domnul? Oh, ba da, de o mie de ori da.

Asemenea psalmistului poate zice și Hristos Domnul, unora ca aceștia: De ar fi dușmanul meu celce mă jignește, aș răbda, dar tu prietenul și cunoscutul meu, pe care te-am ospătat în casa mea, cu trupul și sângele meu, care ți ai dat cuvântul că-mi vei fi credincios, că nu mă vei supăra mai mult; aceasta n'o înțeleg și n'o pot răbda.

Sfântul Ap. Pavel, în scrisoarea sa către Evrei, (6⁴⁻⁸) ne arată foarte limpede: cât de anevoae este — aproape cu neputință — ca păcătosul recidivist să se mai poată îndrepta, așa că aceștia vor muri în păcatele lor. (Petru 2²¹⁻²²) (Ezechil 18²⁴).

Aceasta este cu atât mai sigur, cu cât și diavolul își dă toată silința să nu mai scape din ghiarele lui pe celce l-a prins a doua oară. (Luca 11²⁴⁻²⁶).

Dacă te-ai apropiat deci de Domnul cu smerenie și căință pentru păcatele tale și mărturisindu-le ai primit iertare și tămăduire și ai promis îndreptare și viețuire după voia Lui, atunci întipărește-ți adânc în suflet cele spuse slăbănogului din Evanghelia de azi, (Ioan 5¹⁴).

Nu uita, că legământul ce l-ai făcut sub epitrahilul duhovnicului, s'a scris în cartea vieții și s'a pecelluit cu scump sângele lui Hristos, martori fiind toate puterile cerești, cari s'au bucurat de înlocuirea ta. (Luca 15⁷). Stai deci neclintit pe temelia acestui legământ și nu te cuprinde iarăși cu jugul robiei. (Galat. 5¹). Depărtează dela tine păcatul și de tot răul curățește inima ta. (I Sirach 38⁹⁻¹⁰).

Cronici

Despre educația Clerului se spun cuvinte cu bun temei din partea preotului G. O. Vasile, în revista „Ingerul” (luna Martie), a Clerului eparhial din Buzău, sub titlul „Preoții și conștiința misiunii lor”. Concluzia autorului e limpede și hotărâtă: conștiința misiunii preoțești o poate da numai celce, ei înșiși, o au întâi de toate. Drept ce autorul cere reforma școlilor de pregătirea Clerului „după modelul dat de Mântuitorul însuși”. Deci, nu după modele croite și îndrumate de Stat. Numai atunci se va ajunge la normal și se va exclude — zicem noi — repetirea cazului (semnalat și în articolul ce cităm), că serbarea recentă, centenară, a seminarului dela Buzău, s'a ținut fără de episcopul locului, care nu avea de ce parti-

cipa, numai ca oaspe, invitat, la sărbarea școlii ce trebuia să-i aparțină jurisdicției chiriarhale. Bine înțeles, în stadiu normal și de canonicitate, spre care se merge acum — slavă Domnului! — prin noua reformă a învățământului teologic.

„Femeia în învățământul religios” e titlul unui bun articol din revista „Păstorul ortodox” (No. 3—4) dela Pitești.

El se resumă, am putea spune, în următoarele: „...dacă este o greșală scoaterea femeii din cămin și aruncarea ei în mai toate domeniile de activitate socială, alături de bărbat (noi putem, adăoga: chiar în concurență cu el! Redacția), apoi introducerea ei într'un domeniu a parte, cum este cel al învățământului religios, le pune vârf la toate...”

Semnăm alături de păr. Pr. Șt. M. Udrescu, autorul aceluia articol. Am putea spune chiar mai mult decât această atașare.

Nouă exegează unietă, dintr'o pastorală de Paști: „...Cel înviat are puteri, pe cari înainte Apostolii nici nu le bănuiau: fără să miște dela loc (?) piatra dela ușa mormântului, și fără să o crepe, Isus trece prin ea (!) mai ușor de cum trecem noi prin aer, ca și razele soarelui prin sticlă. Tot așa intră și la Apostoli, cu toate că ușile casei erau zăvorite...”

Sf. ev. Matei, însă, ne spune: (28₂), că îngerul Domnului, pogorându-se din ceriu, „a prăvălit peatra de pe ușa” mormântului. Și ceilalți sfinți evangheliști (Marcu: 16₄; Luca: 24₂; Ioan: 20₁) o spun, că peatra, care „era mare foarte”, a fost „prăvălită”, sau „luată depe mormânt”. Atunci, întrebăm: De ce mai trebuia Domnul Hristos s'o „crepe” sau să treacă prin ea?

De dragul necunoașterii Scripturilor din partea autorului acelei pastorale? Ori de dragul florilor de stil și al nereușitelor comparații de licean, ca aceasta: Isus trece prin ea (peătră) mai ușor de cum trecem noi prin aer...

Și apoi, asemenea doctori, în teologia catolică — slabi în Scripturi și tari în „superstiția și cimilitura băbească” (vorba e a lui Petru Maior!) papală, fi-rește — ne impută nouă ignoranță teologică, trufindu-se cu ceea ce ei — nu au !.

Misiuni religioase în Slatina de Criș. Din lipsă de spațiu, d'abia acum putem da curs informatorului nostru în cauză, după cum urmează: O adevărată zi de înălțare sufletească au petrecut credincioșii parohiei Slatina de Criș, de pe valea Deznei, în ziua de 10 Aprilie 1938, căci în cadrul misiunilor religioase s'a săvârșit sfințirea a lor două clopote mari, turnate în marea turnătorie Georgescu din București. Clopotele au costat peste 55000 lei, câștigate din obolul parohienilor săraci materialicește, dar bogați în credință. La această solemnitate au fost de față: Romul Ioja, președintele misiunilor, Ioan Marcu din Moneas, Ioan Tirla, parohul locului, Dimitrie Barbu capelan și Aurel Ionuțaș din Prunișor, misionar tractual.

Intr'o atmosferă de adâncă religiozitate, la ora 9 a. m. se începe Sf. Liturgie. Răspunsurile sunt date de corul copiilor dela școala primară, condus de vrednicul învățător Itineanț I.

La priceasnă s'a predicat despre Sf. Cumincătură, după care s'au împărțit elevii școlii primare în frunte cu învățătorul lor, vrednic de toată lauda, precum și numeroși credincioși. La sfârșitul Sf. Li-

turgii se săvârșește actul sfințirii clopotelor în curtea bisericii, când a vorbit părintele Romul Ioja, despre însemnătatea clopotelor câștigate cu atâta jertfă din bună inimă.

De încheiere, zicem și noi cu informatorul nostru — lată ce poate face un păstor bine inspirat și un sat sărac materialicește, dar bogat sufletește.

Bibliografie

† Tit Simedrea *Episcopul Hotinului: Viața și tratul Sfântului Nifon, patriarhul Constantinopolului*. Introducere și text, cu un indice și glosar. București. 1937. (Extras din rev. „Biserica ortodoxă română”, 1937). Are 59 pagini și 6 planșe. Prețul nu se arată.

P. Sfințitul autor a făcut foarte bine reproducând în broșură acest important studiu, în folosul celor ce nu au revista Sfântului Sinod și mai ales pentru a sta la îndemâna celor ce se ocupă sau se interesează de istorie Țării noastre. Am primit, personal acest studiu și grăbim a-l recomanda călduros. E vorba de viața unui sfânt patriarh al Constantinopolei, mai apoi mitropolit al Munteniei († 1508). Manuscrisul — studiat și publicat, acum pentru a doua oră de P. Sf. Tit — a fost scris de Gavril Protul și e unul din vechile isvoare ale istoriei Țării-Românești, descriind stări din Țară, viața Sfântului și după ieșirea din Țară, și aducerea moaștelor sale, din Muntele Athos, sub Domnul muntean Neagoe-Basarab. Se descrie și serbarea sfințirei bisericii domnești din Argeș, cu a strălucită concentrare acolo a factorilor Ortodoxiei din Muntenia și din Muntele Athos, în acelaș an (1517), în care avea să înceapă, în biserica apuseană, spărtura lui Luther.

Prof. Traian Mager: *Aspecte din Munții apuseni — Ținutul Hălmașului*, monografie. Cadrul istoric, partea I—III, cuprinzând 180+178+226 pagini. Autorul, un străduitor cercetător și stăruitor condeiu, nu e la prima încercare. L-a relevat anii trecuți, și d. prof. N. Iorga în „Neamul Românesc”. N'avem deci, de ce-l presenta mai deaproape cititorilor, în cadrele noastre înguste. Ne oprim doar să spunem numai atât, că în aceste trei volume ale sale — căroră are să le urmeze și unul nou — dă pagini interesante de istoria românească a Ținutului, începând dela vremurile vechi și până la războiul mondial.

Volumele se scriu întâi de toate — spune autorul — pentru intelectuali și pentru populația Ținutului Hălmașului. Dar ele pot fi citite cu folos și de către alții. De aceea atragem atenția asupra lor.

Au apărut aici, din tipografia noastră diecezană. Cele trei volume sunt în prețul de câte 80 Lei.

Se pot procura dela Librăria diecezană.

Se recomandă de Consiliul eparhial și pentru bibliotecile parohiale.

Informațiuni

În prag de examenele școlii primare atragem atenția asupra cărțile arătate mai jos, potrivite, pe lângă altele de a se distribui de către comunele bisericesti și alți factori, ca daruri pentru școlarii buni.

În locul prim menționăm broșurile, scoase de

redactorul rostru, din opera de popularizare „Merinde dela Școală”, a fostului referent școlar Dr. Georgiu Popa, și anume capitolele, în broșuri separate: Prelegerea ultimă, examene, cuvântarea preotului de sfârșit de an școlar (broșură pentru băieți) și Fete de mărit (pentru fete), amândouă broșurile bune de citit și pentru alții, chiar și pentru preoți. Prețul celei dintâi broșuri 5 Lei; cea de a doua 3 Lei.

Iar Cartea de rugăciuni, Cântări și cu Cuvinte din Sf. Scripturi, anunțată în numărul trecut, lese din tipar, în ediție prescurtată (fără de textele din B.ble), în această săptămână, având 96 pagini, cu prețul de 10 Lei exemplarul. — Ediția completă, ce va avea aproape 160 pagini, apare și ea în câteva zile și va costa 15 Lei exemplarul.

Ediția completă apare și pe hârtie velină, cu 25 Lei exemplarul.

Biserica noastră din Sîn-Nicolaul-mic a primit, din partea d-lui Dr. R. Bejan, subprefectul județului Arad, de sfințele Paști, un frumos dar — un rând de ornate negre, de catifea. Comuna bisericască-i exprimă bine meritată mulțumită.

Nr. 4060/1938.

Comunicat

Cu privire la *Noua Constituție a României* și în scopul de a o face cunoscută cât mai larg și de a se utiliza venitul broșurei în chestiune în interes economic-național, am primit adresa cu Nr. 17754/1938 a Ministerului Cultelor și Artelor; și cea cu Nr. 1191/1938 a Sfântului Sinod, pe cari le publicăm în cele ce urmează:

Copie după adresa Ministerului Cultelor și Artelor Nr. 17754/1938, înregistrată la Sfântul Sinod sub Nr. 1071/1938.

Avem onoare a Vă face cunoscut, că Ministerul de Interne a autorizat „Liga Culturală pentru unitatea tuturor românilor” să editeze „Constituția Regele Carol al II-lea”.

Vă rugăm deci să îndemnați parohiile din cuprinsul Chiriarhiei să dea largul lor concurs pentru cumpărarea și plasarea unui număr cât mai mare din broșura „Constituția Regele Carol al II-lea”, la prețul de 10 lei exemplarul.

Venitul ce se va realiza din vânzarea acestei broșuri formează fondul „Regele Carol al II-lea”, fond destinat exclusiv ajutorării elementului românesc din viața economică.

Delegații speciali, din partea Ligei, se vor prezenta în toată țara pentru plasarea broșurei.

p. Ministru, ss. G. Ilinoiu.

p. Director General, ss. Indescifrabil.

„Sfântul Sinod, Nr. 1191.

Luna Aprilie, ziua 20, Anul 1938.

Prea Sfințite,

Alăturat de aceasta cu frățească dragoste avem onoare a vă înainta în copie adresa Ministerului Cultelor și Artelor Nr. 17754/1938, rugându-vă să binevoiti a dispune ca preoții să dea tot concursul delegaților

speciali, cari se vor prezenta din partea Ligii Culturale, pentru cumpărarea și plasarea unui număr cât mai mare din broșura „Constituția Regele Carol al II-lea”.

Primiți Vă rugăm, Prea Sfințite, ale Noastre întru Hristos frățești îmbrățișări.

pr. Președinte, ss. † Irineu.

L. S.

Director, ss. Diac. Gh. I. Moisescu.

P. C. Protopopi și Preoți vor avea să se acomodeze și să acționeze de acord cu aceste dispoziții. Arad, la 28 Aprilie 1938.

Consiliul eparhial ort. rom. din Arad

Publicațiune

În baza planului și devizului, hotărât de consiliul parohial din Ususău, și aprobat de Venerabilul Consiliu Eparhial cu Nr. 2503/1938, se publică licitațiune minuendă pentru repararea gardului de zid și a zidului bisericii apoi văpsirea gardului de fer și ușilor bis.

Licitația se va ținea în conformitate cu L. C. P. și a regulamentului Of. Central de licitație, în ziua de 15 Mai, ora 16, în localul școlii primare din Ususău. Licitanții vor depune garanța prescrisă de lege înainte de începerea licitației.

Întru cât licitația nu va avea rezultate se va repeta în ziua de 22 Mai.

Planul și devizul stă la dispoziția amatorilor la oficiul parohial din Ususău.

Ususău la 27 Aprilie 1938.

Oficiul parohial ort. rom.

Licitație

Se publică licitație publică pe ziua de 21 Mai a. c. ora 4 d. m. la Of. parohial, cu oferte închise pentru darea în întreprindere a lucrărilor de zidire ale bisericii din Andrei Șaguna gara Zimandul nou.

Devizul și caetul de sarcini se pot vedea la Of. parohial și la Tipografia Diecezană Păr. Popa.

Licitație publică

Se aduce la cunoștință, că în ziua de 18 Mai 1938, ora 10, se va ținea licitație publică, cu termen scurt, cu oferte închise, la oficiul parohial, pentru pardosirea Sf. biserici din Șepreuș, în conformitate cu art. 88—110 din L. C. P. și după normele publicate în Monitorul Oficial No. 127 din 4 Iunie 1931. Lucrările, după deviz, sunt în valoare de 95000 lei. Ofertele închise, sigilate și timbrate și garanția de 5% în numerar sau efecte la purtător, se vor depune la Oficiul parohial până la 18 Mai 1938 ora 10. Devizul și Caetul de Sarcini se pot vedea zilnic, la acest oficiu sau la Serviciul de drumuri și șosele al Jud. Arad.

În caz de nereușită, noua licitație se va ținea în ziua de 29 Mai 1938 ora 10.

Șepreuș la 28 Aprilie 1938.

P. Ștefănuțu Ioan.

preș. consiliului parohial.